

ÇOCUKLUK

GENÇLİK VE

YAŞLILIK

ÜZERİNE ARAŞTIRMALAR - 1

Editör: Prof. Dr. Mustafa TALAS

Yazarlar: Doç. Dr. Bilge BAĞCI AYRANCI
Dr. Öğr. Üyesi Emrah AYKORA
Dr. Öğr. Üyesi Ferda Şule KAYA
Dr. Arş. Gör. Hamza KURTKAPAN
Turgut DAĞDAĞAN

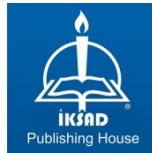

İKSAD
Publishing House

ÇOCUKLUK GENÇLİK VE YAŞLILIK ÜZERİNE ARAŞTIRMALAR -1

Editor: Prof. Dr. Mustafa TALAS

Yazarlar: Doç. Dr. Bilge BAĞCI AYRANCI
Dr. Öğr. Üyesi Emrah AYKORA
Dr. Öğr. Üyesi Ferda Şule KAYA
Dr. Arş. Gör. Hamza KURTKAPAN
Turgut DAĞDAĞAN

Copyright © 2019 by iksad publishing house
All rights reserved. No part of this publication may be reproduced,
distributed, or transmitted in any form or by
any means, including photocopying, recording, or other electronic or
mechanical methods, without the prior written permission of the
publisher, except in the case of
brief quotations embodied in critical reviews and certain other
noncommercial uses permitted by copyright law. Institution Of
Economic Development And Social
Researches Publications®

(The Licence Number of Publicator: 2014/31220)

TURKEY TR: +90 342 606 06 75

USA: +1 631 685 0 853

E mail: iksadyayinevi@gmail.com

kongreiksad@gmail.com

www.iksad.net

www.iksad.org.tr

www.iksadkongre.org

It is responsibility of the author to abide by the publishing ethics
rules.

Iksad Publications – 2019©

ISBN: 978-605-7875-29-7

Cover Design: İbrahim Kaya

Size = 16 x 24 cm

March / 2019

Ankara / Turkey

İÇİNDEKİLER

EDİTÖRDEN:

ÖNSÖZ

Prof. Dr. Mustafa TALAS

(1 - 2)

BÖLÜM 1:

OKUL SPORLARINA KATILAN ÖĞRENCİLERİN SALDIRGANLIK ve UYUM DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Emrah AYKORA
Turgut DAĞDAĞAN

(3 – 12)

BÖLÜM 2:

SOSYO-EKONOMİK VE SOSYO-KÜLTÜREL AÇIDAN BENZER DEZAVANTAJLI BÖLGEDE YAŞAYAN ÇOCUKLARIN ÇİZDİĞİ RESİMLER ÜZERİNDEN GELİŞİM AŞAMALARI İLE ŞİDDET, SUÇ VE MUTLULUKLA İLGİLİ TEMEL DUYGUSAL İFADE ALGILARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Dr. Öğr. Üyesi Ferda Şule KAYA

(13 – 36)

BÖLÜM 3:

TÜRKÇE EĞİTİMİ AÇISINDAN ÖRNEK ÇOCUK EDEBİYATI ÜRÜNLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Doç. Dr. Bilge BAĞCI AYRANCI

(37 – 54)

BÖLÜM 4:

YAŞILARIN TOPLUMSAL HAYATA AKTİF KATILIMI VE SOSYAL YAŞAM MERKEZLERİ

Arş. Gör. Dr. Hamza KURTKAPAN

(55 – 82)

punto, kağıt sağlamlığı, sayfa yerleşimi, sıralama, görsel zenginlik ve uyum, hayal gücüne katkı maddelerindedir.

Tartışma ve Sonuç ve Öneriler

Gönen, Katrancı, Uygun ve Uçuş'un (2011: 263) araştırmasında araştırma sonucunda, kitap boyutlarının çoğunlukla aynı ölçülerde olduğu, kapaklarının ve ciltlerinin dayanıksız olduğu, kitaplarda konu çeşitliliğinin olmadığı, bazı önemli karakter özelliklerine yer verilmediği, bazı kitapların mesaj içermediği ve kitaplarda dilbilgisi hatalarının bulunduğu tespit edilmiştir.

Demircan (2006: 22) araştırmasında TÜBİTAK Çocuk Kitaplığı Dizisindeki kitapların iç yapı ve dış yapı özelliklerinin incelemiş ve bu çalışmanın sonuçları, kitapların, bir çocuk kitabında olması gereken iç yapı ve dış yapı ölçütlerini taşıdığını göstermiştir.

Bu araştırma sonucunda örnek çocuk dergilerinin en düşük puanlamasının sözlük bulunması, halk edebiyatı kültürü, yazar özgeçmişi bulunmasından aldığı görülmektedir. Örnek çocuk dergilerinin en yüksek puanlamalarının ise dil sevgisi kazandırma, bilinenden hareket etme, dikkat çekme, karakter seçimi, tahmine yöneltme, görsel zenginlik ve uyum, milli kültüre uygunluk, evrensel değer bilinci, boyut, kağıt sağlamlığı, hayal gücüne katkı konularında olduğu görülmektedir. Örnek çocuk kitaplarında en düşük puanlamalar sözlük bulunması, halk edebiyatı kültürü, yazar özgeçmişi, milli kültüre uygunluk maddelerinde görülmektedir. En yüksek puanlamalar ise kavramsal yeterlilik, dil sevgisi kazandırma, bilinenden hareket etme, dikkat çekme, tahmine yöneltme, punto, kağıt sağlamlığı, sayfa yerleşimi, sıralama, görsel zenginlik ve uyum, hayal gücüne katkı maddelerindedir.

İncelenen Kitaplar

Oral, F., Yağmurlu Bir Gün, YKY Yay., 1. Baskı, 2014

Semerci, B., Endişelerimden Nasıl Kurtulurum?, Yeşil Dinozor Yay., 1. Baskı, 2013

Barsotti, E., Küçük Korsanlar, Damla Yay., 2015

Shields, G., Kitap Kurdu Lily, Kelime Yay., 1.Baskı, 2011

Özmen, A.B., Kurbağaya Özenen Tavşan Roka, Kidz Yay.,1. Baskı, 2015

Şahinkanat, S., Üç Kedi Bir Dilek, YKY Yay., 8. Baskı, 8. Baskı, 2015

PETER H. REYNOLDS, BENDEN BİR TANE DAHA OLSA, ALTIN KİTAPLAR, 1. BASIM, 2017

ŞEBNEM İŞİGÜZEL, BİR PUDİNG HİKAYESİ,CAN ÇOCUK YAYINLARI, 1. BASIM, 2017

CHRİSTİNE BEİGEL; HERVE LE GOFF, HER ŞEYE HAYIR DİYEN ASLAN, BİNBİR ÇİÇEK KİTAPLARI, 4. BASIM, 2018

EVA DAX; SABİNE DULLY, BAYAN HIÇKIRIK VE KÜÇÜK PIRT,SIRTLAN ÇOCUK YAYINLARI, 1. BASIM, 2017

CHRİSTİNE BEİGEL; HERVE LE GOFF, ŞEKERİ ÇOK SEVEN KURT, BİNBİR ÇİÇEK KİTAPLARI,2017

SAMANTHA HİLL, TAM OLARAK NEREDEYİZ BİZ?, GENÇ TURKUVAZ YAYINLARI, 1. BASIM, 2010

MARK PETT; GARY RUBINSTEIN, HİÇ HATA YAPMAYAN KIZ, ,BİNBİR ÇİÇEK KİTAPLARI, 7. BASIM, 2017

CHRİSTİNE BEİGEL; HERVE LE GOFF, KÖTÜ SÖZLER SÖYLEYEN KOALA, BİNBİR ÇİÇEK KİTAPLARI, 2017

JULIA DONALDSON; AXEL SCHEFFLER, DEĞNEK ADAM, İŞ BANKASI YAYINLARI, 8. BASIM, 2017

SARA ŞAHİNKANAT, KİM KORKAR KIRMIZI BAŞLIKLİ KIZ'DAN, YKY YAYINLARI, 8. BASKI, 2018

LEO LİONNİ, ALEXANDER VE OYUNCAK FARE, ELMA ÇOCUK YAYINLARI, 1. BASIM,
2017

ZEYNEP SEVDE, BAY KABUK VE EJDER, TAZE KİTAP YAYINLARI, 2. BASIM, 2017

JOHN YEOMAN; QUENTİN BLAKE, GÖKTE KUŞLARLA, HEP KİTAP YAYINLARI, 1.
BASIM, 2017

MUSTAFA ORAKÇI, ÜNLÜLERLE BİR GÜN 1-2 (20 KİTAP), TİMAŞ YAYINLARI, 2017

KAYNAKLAR

Akyüz, M. (2014). Muzaffer İzgü'nün Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Açısından İncelenmesi, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Alpay, M . (2012). Türk Çocuk Edebiyatı. Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi.

Bayram, B. A. Ş. (2010). Söz varlığının oluşumu ve gelişiminde çocuk edebiyatının rolü. Türklük Bilimi Araştırmaları, 27(27), 137-159.

Demircan, C. (2006). TÜBİTAK çocuk kitaplığı dizisindeki kitapların dış yapısal ve iç yapısal olarak incelenmesi. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2(1), 12-27.

Dilidüzgün, Selahattin (2000). Çocuk Kitaplarında Yazınsal Nitelik. I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu. Haz. Sedat Sever. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi ve TÖMER Dil Öğretim Merkezi Yayınları.

Gönen, M., Katrancı, M., Uygun, M., & Uçuş, Ş. (2011). İlköğretim birinci kademe öğrencilerine yönelik çocuk kitaplarının, içerik, resimleme ve fiziksel özellikleri açısından incelenmesi. Eğitim ve Bilim, 36(160), 250-265.

Horasan, A. E. (2015). Zeynep Cemali'nin Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri Açısından İncelenmesi, Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Karadağ, E. (2009). Eğitim bilimleri alanında yapılmış doktora tezlerinin tematik açıdan incelemesi. Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi: Kırşehir, 10(3), 75-87.

Özcan, H. (2008). HALK EDEBİYATI METİNLERİNİN ÇOCUK EDEBİYATINA KAYNAK OLMASI VE ÖRNEKLEM OLARAK DEDE KORKUT HİKAYELERİ. Electronic Turkish Studies, 3(2), 582-603.

Temizyürek, F. (2003). Türkçe öğretiminde çocuk edebiyatının önemi. Türklük Bilimi Araştırmaları, 13(13), 161

BÖLÜM 4:

YAŞLILARIN TOPLUMSAL HAYATA AKTİF KATILIMI VE SOSYAL YAŞAM MERKEZLERİ

Arş. Gör. Dr. Hamza KURTKAPAN¹

---

¹ Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, E-posta: hamzakurtkapan@nevsehir.edu.tr

GİRİŞ

Teknoloji ve sağlık alanlarında yaşanan gelişmelere bağlı olarak ortalama insan ömrü artmakta ve böylece nüfus giderek yaşlanmaktadır (Turner, 2011: 132). Birleşmiş Milletlerin raporlarında 2010 yılında dünyada 800 milyon olan 60 yaş üstü birey sayısı, 2050 yılında 2 milyara ulaşacağı tahmin edilmektedir (UN, 2013). Dünyadaki genel eğilime benzer biçimde, Türkiye’de de nüfus içerisindeki yaşlıların oranı giderek artmaktadır. Ancak Türkiye’deki nüfusun yaşlanmasının gelişmiş ülkelere oranla daha hızlı olacağı n görülmektedirler. Ülkemizde 2018’de %8,5 olan 65 yaş üstü nüfus oranının, 2030 yılında %12’yi, 2050 yılında ise %20’yi geçeceği varsayılmaktadır (UNDESA, 2015). Türkiye’de önümüzdeki otuz yıl gibi kısa bir sürede yaşlıların oranı, hem ekonomik hem de sosyal anlamda kritik bir seviyeye ulaşacağı düşünülmektedir.

Türkiye’deki yaşlı nüfusun önemli bir bölümü kentlerde yaşamaktadırlar. Kentlerde yaşayan bu yaşlıların toplumsal hayata aktif katılabilmeleri ve güvenli bir çevrede yaşayabilmeleri önem arz etmektedir (şentürk, Altan, 2015: 16). Kentlerde yaşayan yaşlıların sosyal hayata etkin katılımlarına katkı sağlamak yerel yönetimlerin temel görevleri arasında yer almaktadır (Kurtkapan, 2018). Bu doğrultuda yerel yönetimler tarafından yaşlıların güvenli bir çevrede sosyalleşecekleri *yaşam merkezleri* açılmaktadır. Yerel yönetimlerin yaşlılara özel bu meknlarında kentte yaşayan yaşlıların önemli bir kısmı toplumsal hayata daha fazla aktif katılabilmektedirler.

Aktif ve başarılı yaşlılık dönemi geçirebilmenin önemli bir boyutunu sosyal yaşama aktif katılım oluşturmaktadır. Birleşmiş milletler raporlarında 21. yüzyılda bireylerin daha uzun ve sağlıklı yaşayacakları belirtilmektedir (UNDESA, 2015). Sağlıklı ve uzun yaşayan bireyler, ileri yaşlarında da toplumsal hayata katkı sağlayabilme potansiyeline sahip olacaklardır. Bu potansiyelin gerçekleşebilmesi adına uygun mekân ve hizmetlerin planlanmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu konuda yerel yönetimlere çeşitli sorumluluklar düşmektedir. Yerel yönetimler yaşlılara yönelik sosyal merkezler açarak, onların bahsedilen potansiyellerini ortaya çıkarabilmelerine katkı sağlamaktadır².

Yaşlıların toplumsal katılımı ile kastedilen aile, akraba, dost ve akranları ile oluşturduğu sosyal ilişki ağlarını sürdürebilmeleridir (Canatan, 2016:144). Yaşlılıkla beraber ortaya çıkan fiziksel ve zihinsel gerilemeler, yaşlıların toplumsal hayata katılımlarını zorlaştırmaktadır (Kurtkapan, 2018). Bu durum onların toplumsal bütünleşmelerini olumsuz etkilemektedir. Yaşlılarda emeklilik gibi nedenler, onların sosyal ilişki ağlarının azalmasına neden olur. Eş kaybı, çocukların evlenip evden ayrılmaları da yaşlıların eş ve çocukları üzerinden geliştirdiği sosyal ilişkilerinde azalmaya sebep olmaktadır (Görgün-Baran, 2016: 81). Ayrıca uzun süre yaşanılan mahalleden taşınmak da yaşlıların sosyal ağlarını olumsuz etkilemektedir.

---

² Çalışma yapılan sosyal yaşam merkezlerinin tamamında, yaşlı üyelerin çeşitli eliş ürünleri yaparak, bunlardan elde ettikleri gelirleri ihtiyaç sahipleri yararında değerlendirdikleri görülmüştür.

Sosyal ağlarda zayıflama, yaşlıların psikolojik sorun yaşamalarına da neden olabilmektedir (Görgün-Baran, 2016: 87). Yaşlılarda kaybolan ilişkilerin yerlerini doldurmaya ve yeni sosyal ağların geliştirmeye ihtiyaç duyulmaktadır. Sosyal yaşam merkezleri, yaşlılara yeni sosyal ağlar geliştirebilme imkânı sunmaktadır. Bu merkezler yaşlıların birey olmalarını ve bağımsız iş görebilmelerini desteklemektedir.

Yaşlıların toplumsal bütünleşmelerinin önündeki önemli engeller arasında iletişim güçlüğü, ekonomik zorluklar ve erişim güçlüğü başta gelmektedir (Arpacı, 2015:119). Yaşlıların toplumsal hayata katılım engelleri aşabilme adına çeşitli politikalar geliştirilmektedir. Son zamanlarda Türkiye’de bu çerçevede yasal düzenlemelere gidilmektedir. Bu doğrultuda 2017 yılında, sosyal hizmetler kanununa *Yaşlılara Yönelik Aktif Yaşam Merkezlerinin* tanımı ilave edilmiştir. Aktif yaşam merkezleri aracılığı ile yaşlılar yerinden edilmeden, onların bakım ihtiyaçlarını evlerinde ve/veya gündüz bakım merkezlerinde verilmesi planlanmaktadır. Ayrıca bu merkezlerin diğer bir odağında yaşlıların dayanışma ağlarını güçlendirme ve toplumsal hayata aktif katılımlarını desteklemek gelmektedir. Bu merkezler ile ilgili mevzuat çalışmalarına devam edilmektedir.

Yaşlıların toplumsal katılımlarını destekleme adına alınması gereken tedbirlerin başında erişim engellerini kaldırma ve kültürel aktiviteleri arttırma gelmektedir (Kurtkapan, 2018: 136). Sosyal katılımı zorlaştıran engelleri kaldırmak yerel yönetimlerin önemli görevleri arasındadır. Yerel yönetimlerin ulaşım, yol ve kaldırım hizmetleri bu doğrultuda ele alınabilir. Ayrıca yerel yönetimler

yaşlıların sosyal bütünleşmelerine katkı için çeşitli merkezler açmaktadırlar. Yaşlıların ihtiyaç duyabileceği kültürel ve sosyal etkinlikleri bu merkezler aracılığı ile yapılmaktadır.

Yaşlıların toplumsal hayata katılımını kolaylaştıracak çeşitli alan ve uygulamalar bulunmaktadır. Unutulmamalıdır ki yaşlıların kişisel ilgi ve ihtiyaçları değişiklik göstermektedir. Yaşlılara yönelik organize edilen etkinliklerde onların farklı ilgi ve ihtiyaçları göz önünde bulundurulmalıdır. Yaşlıların başkaları ile zaman geçirme ya da kendilerine ait zaman oluşturma konusunda farklı özelliklere sahip olduklarını düşünmek gerekmektedir (Kalaycıoğlu, 2016: 164). Yaşlıların istek ve ilgilerine göre yeni hobi ve yaşam amaçları edinebilmeleri desteklenmelidir.

Yaşlıların ilgi ve ihtiyaçlarına hitap eden kurs ve eğitimler, gönüllü faaliyetleri, dost ve akraba ziyaretleri ile uzun ve kısa süreli geziler onların sosyal bütünleşmelerine hizmet etmektedir. Ayrıca yaşlıların spor ve egzersiz yapmaları, sinemaya, tiyatroya, sergi, konser ve müze gösterilerine katılmaları, pikniğe gitmeleri onları sosyal kılmaktadır. Yaşlı yetişkinlerin eğitimi de *aktif yaşlılık* ve yaşlı bireylerin sosyal hayata katılımı için önemi artmaktadır.

Yaşlılık sosyolojisinde, ileri yaşlarda üretken olmanın hem bireye hem de topluma yararlı olmasını temele alan aktivite kuramı bulunmaktadır. Bu kuramda yaşlılık evresinde de aktif kalabilmenin yararı üzerinde durulmaktadır. Aktivite kuramında yaşlı bireylerin bedensel özelliklerine bağlı olarak aktif kalma eğilimine dikkat çekilmektedir (Achenbaum vd., 1996: 55; Cockerham, 1991: 53). Bu durum, yaşlılığa bağlı ortaya çıkan bir kısım problemin üstesinden

gelebilmeye yardımcı olduğu belirtilmektedir (Powell, 2006: 49; Victor, 2005: 21). Yaşlılık döneminde doğal olarak bir kısım roller kaybedilmektedir. Ancak bu kuram, kaybolan rollerin yerini yenilerinin alması gerektiğini söylemektedir. Aktif yaşamdan büyük oranda geri durmanın yaşamın son evresinde ve çok kısa bir süreliğine ortaya çıktığından bahsedilmektedir (Kalınkara, 2011).

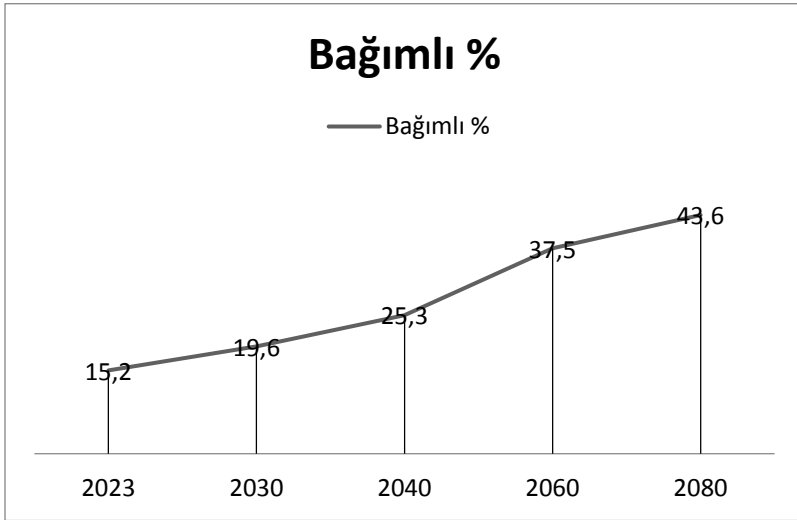
Aktif yaşlanma yaşam döngüsü içerisinde yaşamın ilk yıllarından itibaren ekonomik, sosyal ve kültürel hayatta yeteri kadar yer alabilmeyi ifade etmektedir (Kalınkara ve Arpacı, 2013: 1). Yaşlılık döneminde sağlıklı, başarılı ve mutlu bir yaşlılık için aktif yaşlılık öne çıkarılmaktadır. Yaşlılarda aktiflik onların kaliteli yaşamalarına yardım etmektedir (Yalçın, 2013: 18-19; Baran, Bahar Özvarış, 2012: 25; Baran, Kurnaz, 2013: 7). Ayrıca aktif yaşlılık ile birlikte yaşlı bireyler akrabalarına ve topluma daha az bağımlı olmaktadır (Yalçın, 2013: 18).

Türkiye’de 20-22 Şubat 2019 tarihlerinde düzenlenen 1. Yaşlılık Şurası gibi organizasyonlarda toplumda aktif yaşlanma bilincinin arttırılması hedeflenmektedir. Bu çerçevede bir dizi kararlar alınmakta ve aktif yaşlanmanın olanakları doğrultusunda öneriler ve tavsiyeler geliştirilmektedir. Yaşlılar yaşama daha fazla katılabildikleri oranda onların yaşlılık dönemlerinde bakım ihtiyaçları ve bağımlılık düzeyleri azalmaktadır (Ceylan, Ayar ve Güner, 2015: 83-84).

Yaşlılık ve ileri yaşlılık döneminde artan bedensel gerilemelere bağlı olarak fiziksel, ekonomik ve sosyal destek ihtiyaçları da artmaktadır. Bu durum yaşlıları orta yaş yetişkinlere bağımlı kılmaktadır. Türkiye’de 2018 yılında %12,9 olan yaşlı bağımlılık oranı

hızla artmaktadır. Bir ülkede sosyal ve ekonomik anlamda sürdürülebilir bir yaşlı bağımlılık oranının %13 olduğu düşünüldüğünde, Türkiye’de bu oranın kritik bir seviyede olduğu söylenebilir. Demografik dönüşüm kaçınılmaz olduğundan yaşlı bağımlılığı oranındaki artışı engellemek zor görülmektedir. Ancak yine de bu durumun etkilerini azaltacak politika ve uygulamalar yapılabilir. Bu çerçevede yaşlıların aktifliklerini artırıcı politika ve uygulamalara ihtiyaç duyulmaktadır. Yaşlıların aktiflikleri kolaylaştırıcı mekân düzenlemeleri yapılmalı ve sosyal yaşam merkezleri açılmalıdır. Bu uygulamalar sayesinde yaşlıların toplumda ekonomik ve sosyal yükleri hafifletilebilir (Ceylan, Ayar ve Güner, 2015: 83-84).

Grafik 1. Türkiye’de Yaşlı Bağımlılık Oranları

Kaynak: TÜİK, Haber Bülteni: İstatistiklerle Yaşlılar, 2017.

TÜİK verilerinde 2018 yılı yaşlı bağımlılık oranının %12,9 olduğu belirtilmiştir. (TÜİK, 2018) Yaşlı bağımlılık oranı, aktif çalışma

çağında ya da 15-64 yaş grubunda yer alan her 100 bireye karşılık 65 yaş ve üzeri bireylerin sayısı ve oranının ifade etmektedir. Grafik 1’de görüldüğü üzere Türkiye’de yaşlı bağımlılığı oranı çok hızla yükselmektedir. Bu oranın 2030’da %20’ye yaklaşacağı, 2040’da %25’i aşacağı ve 2080’de %50 civarlarında olacağı ön görülmektedir.

Türkiye’de yaşlılıkla birlikte sosyal yaşamın pek çok alanından geri çekilme yaygın görülen bir durumdur. Ancak nüfusun giderek yaşlanacağı düşünüldüğünde yaşlıların toplumsal hayata aktif katılımları sağlanmalıdır. Bunun için çalışma hayatında çeşitli düzenlemeler yapılmalı ve yaşlıların esnek zamanlı çalışabilmelerinin önü açılmalıdır. Yaşlıların çeşitli gönüllü organizasyonlarda sorumlu olabilmeleri sağlanmalıdır. Bütün bunlar yaşlıların daha aktif olmalarına yardımcı olacaktır. Ayrıca yaşlıları toplumsal hayata aktif katılımlarını sağlayan sosyal politikalar geliştirmeye ihtiyaç duyulmaktadır. Yerel yönetimlerin spor uzmanları ve fizyoterapistler kontrolünde yaşlılara yaptıracakları düzenli spor aktiviteleri bu politikalar için güzel bir başlangıç sayılabilir.

Türkiye’de yaşlanan nüfusa yönelik yapılacaklar, sosyal politikanın gündemindeki yerini korumaktadır. Bu doğrultuda yaşlıların aktif bir şekilde yaşayabilecekleri bir çevre oluşturabilme hedeflenmektedir. Yerel yönetimler tarafından yaşlıların güvenli bir çevrede sosyalleşecekleri *yaşam merkezleri* açılmaktadır. Yerel yönetimlerin yaşlılara özel bu mekânlarda sosyal ve kültürel faaliyetler ile kentte yaşayan yaşlıların önemli bir kısmı toplumsal hayata daha fazla aktif katılabilmektedirler.

Kentleşme ve bireyselleşme ile birlikte yaşlılar daha fazla sosyalleşme alanlarına ihtiyaç duymaktadırlar. Bu merkezler, Yaşlılar Evi ya da Yaşam Merkezi adları ile açılmaktadır. Bu merkezlerde temel amaç belli bir yaşın üstü yetişkinlerin sosyal anlamda desteklenerek, sosyal katılımlarını güçlendirmektir (Kurtkapan, 2018b: 44). Bu merkezler aracılığı ile yaşlılar yeni hobi ve uğraşlar edinmekte ve sosyal hayatta daha aktif olmaktadır. Yaşlıları pek çok açıdan destekleyen bu merkezler kentte yalnız yaşamak zorunda kalan yaşlılar için daha işlevsel olmaktadır. Sosyal yaşam merkezleri kentte yalnız yaşayan yaşlılar için park, bahçe ve kiraathanelerin yanında alternatif bir ortak toplanabilme alanıdır.

İstanbul'da yaşlıların kullandığı sosyal yaşam merkezlerinin farklı konseptleri bulunmaktadır. Katılımcının “yaşam merkezi olarak tanımladıkları” (Katılımcı 4) bu merkezlerde, yaşlılar çeşitli hobiler geliştirebilmekte, kaliteli zaman geçirebilmekte ve bazen de üretim yapabilmektedirler. Merkezlerdeki sosyal, kültürel ve eğitsel faaliyetler ile çeşitli projeler, yaşlıların aktifliklerine katkı sağlamaktadır. Bu mekânlardaki yemek toplantıları, dini sohbetler ve deneyim aktarım faaliyetleri de bu çerçevede değerlendirilebilir. Özellikle yalnız yaşayan yaşlıların evlerinin dışında gidip günün belirli vaktini bu merkezlerde geçirebilmektedirler.

YÖNTEM

Bu çalışmada İstanbul'da ilçe yerel yönetimlerin yaşlılar için açtıkları sosyal yaşam evi ve/veya merkezlerindeki faaliyetleri incelemek amaçlanmıştır. Yaşlı bireylerin özelliklerini belirleyebilmek amacı ile tarama araştırması (Büyüköztürk, vd. 2013) yapılmıştır. Araştırma, Kadıköy, Beşiktaş, Maltepe ve Tuzla ilçelerinde gerçekleştirilmiştir. Kesitsel bir özelliğe sahip bu çalışma 193 katılımcı ile yapılmıştır. Görüşülen bireyler 55 yaş ve üzeri, 77 (%39,9) kadın ve 116 (%60,1) erkekten oluşmaktadır. Çalışmada erkek katılımcıların fazla olması, merkezlere üye olan erkeklerin sayısının kadınlardan fazla olmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 1: Katılımcıların Üye Oldukları Sosyal Yaşam Merkezi

Merkezin Adı	Katılımcı Sayısı	%
Kadıköy B. Sosyal Yaşam Evi	39	%20,2
Kadıköy B. Alzheimer Merkezi	47	%24,4
Maltepe B. Altın Yıllar Merkezi	41	%21,2
Tuzla B. Yaşlılar Merkezi	47	%24,4
Beşiktaş B. Yaşam Evi	19	%9,8
TOPLAM	193	%100

Araştırma iki aşamalı olarak gerçekleştirilmiştir. Birinci aşamada literatür taraması sonucu, anket ve mülakat soruları hazırlanmıştır. Araştırma için Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesinden Etik Kurul onayı ve ilgili yerel yönetimlerden araştırma izinleri alınmıştır. Pilot

uygulama ve uzman görüşü sonrasında anket ve mülakat formlarına son hali verilmiştir. İkinci aşamada İstanbul'da ilçe yerel yönetimlerin yaşlı yaşam merkezlerinde Ocak- Şubat 2018 tarihleri arasında anket ve mülakat uygulamaları yapılmıştır. Görüşmeler sırasında katılımcılar bilgilendirilerek, onların onayları alınmıştır. Çalışmada yerel yönetimlerin yaşam merkezlerinin kullananların özelliklerini incelenmek ve bu merkezlerin faaliyetlerini değerlendirmek hedeflenmiştir. Ayrıca üyelerin bu merkezler hakkındaki beğeni ve önerileri de değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistik kullanılmıştır. İstatistiksel analizler için SPSS 21 programından yararlanılmıştır.

BULGULAR

Çalışmada 55 yaş üstü bireylere uygulanan anketten elde edilen verilerin analizinde araştırmanın amaçlarına ulaşmak hedeflenmiştir. İlk olarak katılımcıların demografik özellikleri incelenmiştir. İkinci olarak katılımcıların düzenli spor yapıp yapmamaları değerlendirilmiştir. Katılımcıların sosyal yaşam merkezini kullanım amaçları ve buralarda katıldıkları faaliyetler ele alınmıştır. Son olarak katılımcıların sosyal yaşam merkezlerinin en fazla beğendikleri özellikler ve bu merkezlerin gelişimi için belirttikleri öneriler analize dâhil edilmiştir.

Tablo 2: Katılımcıların Kişisel Özellikleri

Değişkenler	Sayı	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kadın	77	%39,9
Erkek	116	%60,1
Yaş		
55-64	53	%27,5
65-74	84	%44
75+	53	%27,5
Cevap yok	2	%1
Medeni Durum		
Evli	106	%45,1
Bekar	87	%54,9
Eğitim Durumu		
İlk okul mezunu ve altı	56	%29,1
Ortaöğretim ve Lise	65	%33,7
Yüksekokul ve Üniversite	65	%33,7
Cevap yok	7	%3,6
Evde Yaşayan Birey Sayısı		
f		%
Yalnız	31	%16,2
2 Birey	82	%42,5
3-4 Birey	62	%32,1
5 ve üzeri	10	%5,2
Cevap yok	8	%4,1
Toplam		%100

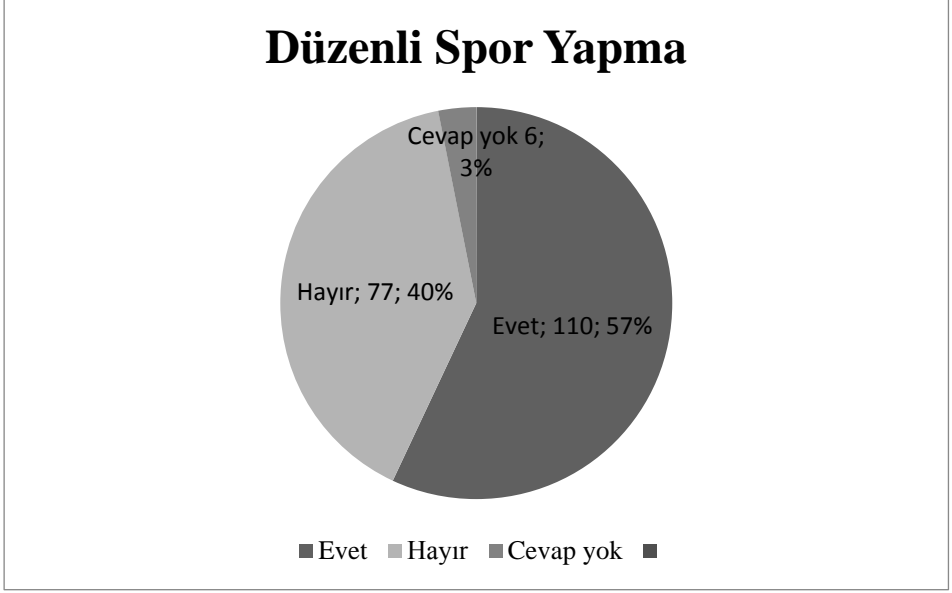
Araştırmaya katılanların 134'ü (%49,4) kadın, 139'u (%50,2) erkektir. Katılımcıların 90'ı (%33,5) 55-64 yaş, 116'sı (%43,1) 65-74 yaş; 63'ü (%23,4) 75 yaş ve üstü bireylerden oluşmaktadır. Katılımcıların 115'i (%42,7) bekar bireylerden oluşmaktadır. Evde yalnız başına yaşayan yaşlıların oranı %15,1'dir. Evinde yalnız yaşayan 31 bireyin 8'i (%25,8) haftada 5 gün; 16'sı (%51,6) haftada 3 gün yerel yönetimlerin sosyal yaşam merkezlerine geldiklerini belirtmektedirler. Böylece bu merkezler, evde yalnız yaşayan yaşlıların sosyalleşme ihtiyaçlarını karşılamalarında önemli bir işlev gördüğü söylenebilir.

Çalışmada mülakat yapılan görüşmeciler bu merkezlerin amaçları hakkında bilgi vermektedirler. Katılımcıların önemli bir bölümü sosyal yaşam merkezinin amacının yaşlıları yaşadıkları yerden koparmadan sosyalleşmelerini sağlamak olduğunu belirtmektedirler:

“Yaşlıları evden kopmadan aktifleştirmeyi amacımız, evinde tek başına kalmış sosyal yaşamdan kopmuş yaşlılar önceliğimizdir. Yaşlılar burada bir çevre oluşturdular, kendi mahallelerinden akranlar edindiler” (Katılımcı 2)

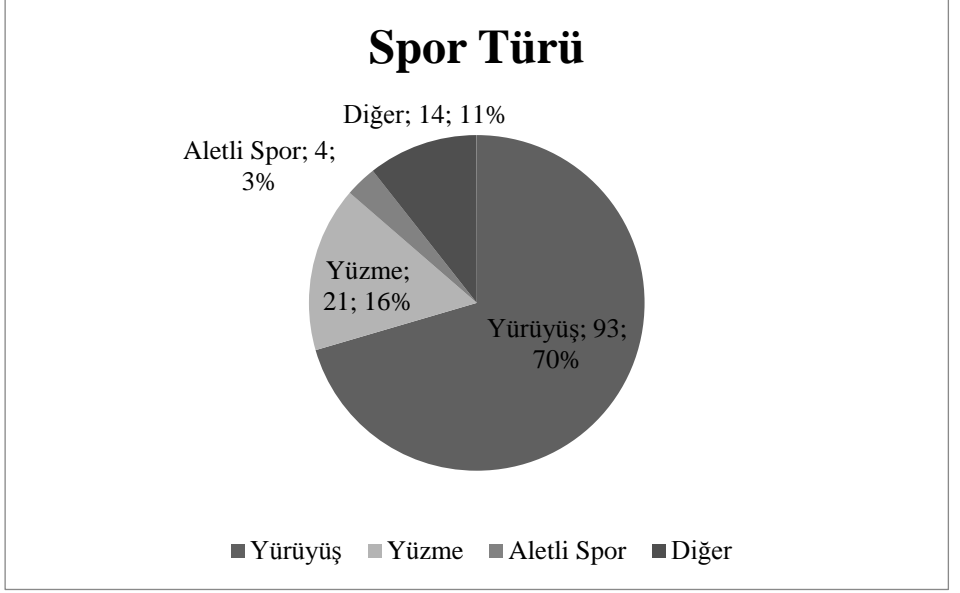
Ayrıca katılımcılar bu merkezlerin temelde diğer sağlık kuruluşlarına, kentin merkezine yakın yerlerde yapılması gerektiğini belirtmektedirler. Yaşlılara acil müdahale gerektiren durumlar adına bunun önemli olduğunu altını çizmektedirler. Bu merkezlere gelenlerin psikolojik anlamda sağlıklı olması gerektiğini belirtmektedirler. Bu hem onlar açısından hem de merkezi kullanan diğer yaşlıların rahatı için önemlidir.

Grafik 2. Katılımcıların Spor Yapma Durumları

Grafik 2’de görüldüğü üzere araştırmaya katılanların %57’si düzenli spor yaptığını belirtmiştir. Ne sıklıkla spor yaptıkları sorusuna 109 katılımcı cevap belirtmiştir. Cevap veren bu katılımcıların 37’si (%19,2) haftada 5 gün düzenli spor yaptıklarını belirtmişlerdir. Bu soruya katılımcıların 47’si (%24,4) haftada 3 gün; 23’ü (%11,9) ise haftada en az bir gün düzenli spor yaptıkları cevabın vermişlerdir.

Grafik 3. Katılımcıların Yaptıkları Spor Türü.

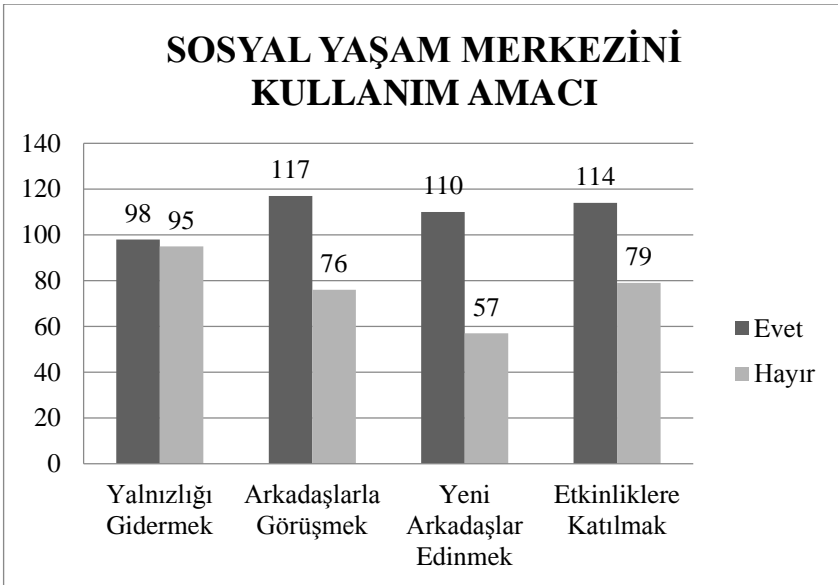

Grafik 3’de görüldüğü üzere araştırmada spor türünü belirten 132 katılımcının 93’ü (%70,5) yaptıkları sporun “yürüyüş”; 25’i (%18,9) ise *yüzme* veya *aletli spor* olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmada, 55-74 yaş grubundaki katılımcıların %60’dan fazlası; 75 yaş üzerindekiilerin ise %47,1’i düzenli spor yaptıklarını ifade etmişlerdir. Yaş ilerledikçe hareket kabiliyetlerindeki azalmaya bağlı olarak spor yapma oranları da düşmektedir. Unutulmamalıdır ki aktif ve sağlık yaşlılıkta spor önemli bir yer tutmaktadır. Spor yaptıklarını belirten katılımcıların çok büyük bir bölümü, spor türü sorusuna *yürüyüş sporu* seçeneğini işaretlemişlerdir. Bilinçli ve uzman kontrolünde yapılan ritimli ve düzenli yürüyüş, ileri yaşlılar için önemli bir egzersizdir (Cavlak ve Bükler, 2004: 173).

Çalışma yapılan sosyal yaşam merkezlerini kullanan yaşlılar arasında düzenli spor yapma oranları birbirinden farklılık göstermektedir. Kadıköy Belediyesi Sosyal Yaşam Merkezine üye olan katılımcıların %82,1'i düzenli spor yaptığını söylemektedir. Diğer dört merkezlerdeki katılımcıların ancak %51'i düzenli spor yaptıklarını belirtmişlerdir. Buradaki %31,1'lik farkın çeşitli nedenleri olabilir. Kadıköy Belediyesi Sosyal Yaşam Merkezini kullanan yaşlıların diğer merkezleri kullanan yaşlılara göre spor alışkanlıklarını orta yaşlardan itibaren kazandıkları söylenebilir. Zira süreklilik kuramına göre yaşlılıktaki alışkanlıklar orta yaşlardan getirilen alışkanlıklardan bağımsız değildir (Achenbaum vd., 1996: 55).

Grafik 4: Katılımcıların Sosyal Yaşam Merkezini Kullanım Amaçları

Grafik 4'de görüleceği üzere sosyal yaşam merkezini kullanım amacı sorusuna katılımcıların 117'si (%60,6) arkadaşlarını ile görüşebilmek; 114'ü (%59,1) yaşam merkezinin etkinliklerine katılabilmek; 110'u (%57) yeni arkadaşlar edinebilmek ve 98'i (%50,8) ise yalnızlığını giderebilmek seçeneğini işaretlemişlerdir. Yaşam merkezini kullanım amacı sorusunda arkadaşlarıyla görüşmek cevabı en fazla %83 ile Tuzla Belediyesi Yaşlılar Merkezindeki katılımcılardan gelmiştir. Bu merkezi %82,9 ile Maltepe Belediyesi Altın Yıllar Yaşam Merkezini ve %78,9 ile Beşiktaş Belediyesi Sosyal Yaşam Evini kullanan katılımcılar takip etmektedir. Kadıköy Belediyesinden katılımcıların ancak %34,8'i bu merkezleri kullanım amacı olarak arkadaşları ile görüşebilmek seçeneğini cevaplamışlardır. Merkezler arasındaki ciddi fark, bu merkezlerin faaliyetlerindeki farklılığa işaret etmektedir.

Sosyal yaşam merkezleri yaşlıların yalnızlıkla baş etmelerinde ve ilerleyen yaşla birlikte azalan sosyal ilişki ağlarının devamı ve kayıpların yerine yenilerinin konulması noktasında işlevseldir. Çünkü yaşlılar bu merkezler aracılığı ile eski arkadaşları ile görüşebilmekte ve yeni arkadaşlar edinebilmektedirler. Sosyal yaşam merkezini kullanma amacını katılımcıların %50,6'sı yalnızlığı gidermek cevabını vermiştir. Ancak özellikle Tuzla Yaşlılar Merkezinden katılımcıların %80,9'u yalnızlığını giderme seçeneğini işaretlemeleri düşündürücüdür. Kentte yaşayan yaşlıların en önemli sorunları arasında yalnız yaşama gelmektedir. Bu yalnızlık sorunu bölgesel anlamda farklılık gösterebilmektedir. Yaşlıların sorun paylaşma ve konuşabilme

ihtiyaçlarını daha çok akranları ile karşılamaktadırlar. Bu merkezler bu açığı kapatmada işlevseldir.

Tablo 3: Katılımcıların Sosyal Yaşam Merkezinde Katıldığı Etkinlikler

	Sağlık		Eğitim		Kültür		Sosyal	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Belirtildi	66	34,2	73	37,8	59	30,6	94	48,7
Belirtilmedi	126	75,3	119	61,7	133	68,9	98	50,8
Cevap yok	1	0,5	1	0,5	1	0,5	1	0,5
Toplam	193	100	193	100	193	100	193	100

Tablo 3’de görüleceği üzere katılımcılar sosyal yaşam merkezinde en fazla sosyal faaliyetlere katılmışlardır. Katılımcıların 94’ü (%48,7) bu merkezlerin sosyal faaliyetlerine katıldıklarını; 73’ü (%37,8) eğitim faaliyetlerine; 66’sı (%34,2) sağlık faaliyetlerine; 59’u (%30,6) kültür faaliyetlerine katıldıklarını belirtmişlerdir. Sosyal faaliyet seçeneğini en fazla (%68,4) Beşiktaş Belediyesi Sosyal Yaşam Evinden katılımcılar işaretlemişlerdir.

Tablo 4. Sosyal Yaşam Merkezlerinin Beğenilen Yönleri

	f	%
<i>Her şeyini</i>	25	13,6
<i>Personel Tutumunu</i>	57	31,1
<i>Sosyal Çevre Sağlamasını</i>	55	30
<i>Sosyal Aktivite İmkânını</i>	26	14,2
<i>Dini Sohbetlerini</i>	8	4,4
<i>Temiz ve Nezih Oluşunu</i>	12	6,7
Toplam	183	100

Tablo 4’de görüldüğü üzere, üyesi olduğu *sosyal yaşam merkezinin* en beğenilen özelliği sorusuna cevap veren 183 katılımcıdan 57’si (%31,1) çalışanların tutumunu beğendiklerini yazmışlardır. Katılımcıların 55’i (%30) merkezin kendilerine sosyal çevre sağlamasını; 34’ü (%18,6) ise bu merkezlerin daha çok sosyal ve kültürel aktivitelerini beğendiklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca katılımcıların 25’i ise (%13,6) merkezin her şeyinden memnun olduklarını belirtmişlerdir.

Katılımcıların yarıya yakın kısmı bu merkezlerin sosyal işlevlerinden memnun kaldıklarını ifade etmişlerdir. Bu %48,6’lık kesim, üye oldukları yaşam merkezlerinin sosyal çevre sağlamasının, dini ve kültürel aktivitelerinin kendileri için önemli olduğunu belirtmektedirler.

Tablo 5. Katılımcıların Üye Oldukları Sosyal Yaşam Merkezlerinin Beğendikleri Özellikleri

	KSYE	KBAM	MAYM	TBYM	BBYM	TOPL
<i>Her şeyini</i>	3	6	0	14	2	25
<i>Personel Tutumu</i>	14	22	1	13	7	57
<i>Sosyal Çevre Sağlaması</i>	14	5	25	5	6	55
<i>Sosyal Aktivite İmkânı</i>	8	7	4	11	3	33
<i>Temiz ve nezih oluşu</i>	4	2	2	4	0	12
<i>Toplam</i>	43	42	32	47	18	182

Kısaltmalar: (KSYE) Kadıköy Sosyal Yaşam Evi (KBAM) Kadıköy Belediyesi Alzheimer Merkezi, (MAYM) Maltepe Altın Yıllar

Yaşam Merkezi (TBYM) Tuzla Belediyesi Yaşlılar Merkezi (TBYM) Beşiktaş Belediyesi Yaşam Evi.

Personel tutumundan en fazla memnuniyet belirtilen merkezler sırası ile 22 (%52,3) katılımcı ile Kadıköy Belediyesi Alzheimer Merkezi; 14 (%32,5) Katılımcı ile Kadıköy Belediyesi Sosyal Yaşam Evi; 13 (%27,6) katılımcı ile Tuzla Belediyesi Yaşlılar Merkezidir. Bu merkezlerin beğenilen yönlerinin sosyal çevre sağlaması seçeneğini belirten katılımcıların ise en fazla Maltepe Altın Yıllar Yaşam Merkezi ve Kadıköy Sosyal Yaşam Evinden olmasını, bu merkezlerde lokal benzeri alanların aktif kullanılmasına bağlanabilir. Ayrıca sosyal yaşam merkezin neredeyse her şeyini beğenen katılımcıların 14 katılımcı ile Tuzla Belediyesi Yaşlılar Merkezinde olması da anlamlıdır.

Tablo 6. Katılımcıların Sosyal Yaşam Merkezleri Hakkındaki Beklenti ve Önerileri

	f	%
Daha fazla faaliyet	37	%40,2
Faaliyet çeşitliğinin artırılması	21	%22,8
Yaygınlaştırılması	12	%13
Fiziksel alanın genişletilmesi	16	%17,4
Hafta sonları açık olması	6	%,6,6
Toplam öneri	92	%100

Bu merkezlerle ilgili herhangi bir öneri ve şikâyet olup olmadığı ile ilgili açık uçlu soruya katılımcıların büyük çoğunluğu (101'i) cevap vermemiştir. Cevap veren 92 katılımcının 37'si (%40,2) daha fazla

faaliyet olması gerektiğini belirtmiştir. Öneri belirten katılımcıların 21'i (%22,5) ise olan faaliyetlerin çeşitlendirilmesi gerektiğinden söz etmektedir. Kimi yerlerde katılımcıların bir kısmı (6; %6,6) sosyal yaşam merkezlerinde hafta sonları bir günde olsa hizmet verilmesini istediklerini belirtmektedirler.

Çalışma yapılan tüm sosyal yaşam merkezleri hafta sonları kapalıdır. Yaşlılar bazı merkezlere hafta içi beş gün gelebiliyorken bazı merkezlere ise ancak haftada 2 ya da 3 gün gelebilmektedir. Bundan dolayı bazı yaşlılar merkeze gelebilecekleri gün sayısının arttırılmasını istemektedirler. Sosyal Yaşam merkezinde yönetici olan katılımcı bu merkezleri yaşlıların daha fazla kullanmasının çeşitli sakıncalarına değinmektedir. Aynı katılımcı yaşlıların önemli bir kısmının mekâna aşırı bağımlı olabildiklerini belirtmektedir. Bu merkezlere yaşlıların haftada iki gün gelmelerinin onlar açısından daha iyi olacağı üzerinde durmaktadır. Zira yaşlıları eve bağımlılıktan kurtaran bu hizmetlerin onları başka bir mekâna bağımlı hale getirmemesine dikkat etmemiz gerektiğini belirtmektedir.

“Yaşlıları bir bağımlılıktan kurtarıp başka bir yere bağımlı kılmak istemiyoruz. Önceleri (eve bağımlı) evden çıkmayan yaşlılar, şimdi buradan çıkmak istemiyorlar. Bağımlılık üretmemek için, biz (yaşlıları) iki gün alıyor diğer günler almıyoruz” (Katılımcı 3)

Sosyal Yaşam Merkezinde görevli katılımcı bu tür merkezlerin yaşlıların toplumsal katılımı açısından önemli işlevler gördüğünden bahsetmektedir. Sosyal yaşam merkezleri aracılığı ile yeni arkadaş çevresi edinen yaşlılar, bu merkezlere gelmedikleri sair günlerde ise

mahallerinde, kendi aralarında sosyalleşmeye devam edebiliyorlar: “Çevre edindiler buraya gelmediğinde birbirlerine gidiyor ve kalıyorlar” (Katılımcı 2) Ayrıca başka bir katılımcı merkeze gelen yaşlıların ilk başta içine kapanık, sosyal dışlanma duygusu yaşadıklarını belirtmektedir. Ancak bu özellikteki yaşlıların kısa süre içerisinde sosyal olduklarını ifade etmektedir.

70 ve 75 yaşındakiler daha fazla yararlanıyorlar, İlk geldiklerinde içine kapanık, çekingen olan yaşlılar 2-3 ay sonra sosyal ve dışa dönük oluyorlar. İşe yaradıklarını hissediyorlar.”
(Katılımcı 1)

Kimi katılımcılar sosyal yaşam merkezlerine kabulde yaşlıların zihinsel seviyelerinin yeterliliğine bakıldığını belirtmektedir. Demans düzeyi ilerlemiş bireyleri diğer yaşlıların da rahatı için kabul edemediklerini ifade etmektedirler. Şimdilik bu durumdakilere evde sağlık birimi aracılığı ile destek olabildiklerini belirtmektedirler.

“Alzheimer varsa burada olmuyor, diğer yaşlılar rahatsız ediyor. Bundan dolayı ilk geldiği zaman normal olan (...) amcağı şimdi evde sağlığa yönlendirdik.” (Katılımcı 2)

Ancak başlangıçta sağlıklı iken belirli bir süre sonra zihin sağlığı bozulunca, aile bireylerinin yaşının Alzheimer olduğunu kabullenmekte zorlanabildiği belirtilmektedir. Bu durumda ailenin yaşlıyı ilgili doktora gösterip gerekli incelemeleri yaptırması ve doktor raporu getirmesi gerekliliği hatırlatılıyor.

“Geçen Emine teyze Alzheimer olmuş, (bu durumu ailesine) diyoruz, (kızı) yok benim annem hasta değil diyor. (Durumu

kabullenemeyen) aileleri bu konuda nörolojiye gönderiyoruz.”
(Katılımcı 3)

Çalışma yapılan bu ilçede katılımcı yerel yönetimin ileride Alzheimer merkezi açmayı planladıklarını belirtmektedir. Alzheimer merkezini açtıkları zaman, hastalığı ilerlemiş üyelerini o merkeze yönlendireceklerini belirtmektedir:

“Belediye Başkanının bu yeni dönemde Alzheimer Merkezi açma vaadi var. (bu merkez açılırsa) yaşlılar (demansı) ilerlerse o merkeze yönlendirebiliriz” (Katılımcı 3)

Kentlerde yaşayan yaşlıların Parkinson, Alzheimer gibi hastalıkları artmaktadır. Bu tip hastalara gündüz bakım verme konusunda yerel yönetimler merkezler açmaktadırlar. Tuzla Belediyesinde Yaşlılar Merkezinde sorumlu katılımcı bu tarz özel durumlarda yerel yönetimlerin yetersiz kalabileceğini belirtmektedir. Mutlaka bu merkezlerin işletmesinde Sağlık Bakanlığının da devrede olması gerektiğini belirtmektedir.

Sosyal yaşam merkezlerini yerel yönetimler yapabileceğini düşünüyorum ancak Alzheimer Merkezi olunca işin içerisinde sağlık bakanlığının olması gerekir. (Katılımcı 3)

Yerel yönetimler ile Sağlık Bakanlığı iş birliği halinde olursa bu merkezler daha etkin olarak sorun çözebileceğini ifade etmektedir. Hatta işin merkezinde Sağlık Bakanlığının olması gerektiğinin altını çizmektedir. Yerel yönetimler mekân ve destek hizmetlerinden sorumlu olması gerektiğini, diğer taraftan hekim, sağlık personeli ve hastaneye kabul işlemlerinde ise Sağlık Bakanlığının öncü olması gerektiğini belirtmektedir.

Ayrıca ankete katılanların 12'si (%13) bu tarz merkezlerin diğer ilçe ve mahallere de yaygınlaştırılması gerektiğini belirtmişlerdir. Görüşme yapılan katılımcı ise sosyal yaşam merkezlerinin geç kalınmış bir proje olduğunu ancak son zamanlarda giderek yaygınlaştığı belirtmektedir. Bu merkezlerin kendilerinden sonra İstanbul'un diğer ilçelerinde de açıldığını belirtmiştir:

“Böyle bir başka yerde olmadığı için buraya geldiler gördüler. Onlarda yaptılar. Gelenler buraya göre dizayn etmeye çalışıyorlar.” (Katılımcı 1)

Sosyal yaşam merkezleri yaşlıların önemli bir ihtiyacını karşılanmaktadır. Bu tarz yerler yaygınlaşma potansiyeline sahiptir. Ancak ilgili mevzuat düzenlemesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu araştırma ilgili mevzuat düzenlenmelerine mütevazı bir katkı yapmayı hedeflemektedir.

SONUÇ

Kentler yaşlılar için pek çok avantajlar barındırmasının yanında birtakım sorunları da içermektedir. Kentte yaşayan yaşlılar giderek daha fazla sosyal hayattan izole olmakta ve onların aktiflikleri azalmaktadır (Moody & Sasser, 2012: 7; Victor, 2005: 25; Weeks, 1984: 19–33). Büyük kentlerde artan bireysellik tüm yaş grupları içerisinde en fazla yaşlıları etkilenmektedirler (Görgün-Baran, 2012: 147). Bireyselliğin arttığı kent yaşamında yalnızlık, yaşlılarda baş edilmesi gereken önemli bir konuyu oluşturmaktadır. Günümüz kentlerinde çeşitli nedenlerle evlerinden çıkmayan yaşlıların varlığı bir gerçektir. Bu yaşlılardan bir kısmının çeşitli kaygılarını azaltarak

onların gidebilecekleri güvenilir mekanlar yapmak, yerel yönetimlerin sorumlulukları arasındadır.

Yerel yönetimlerin açtığı sosyal yaşam merkezleri özellikle evde yalnız yaşayan yaşlılar için park, çay bahçesi kadar önemli bir mekandır. Sosyal yaşam merkezlerini önemli işlevi eve mahkûm olmak zorunda kalan bir kısım yaşlıların evden çıkarak sosyalleşebildiklerine olanak sağlamasıdır.

Sosyal yaşam merkezi aracılığı ile düzenlenen kermes ve üretim etkinlikleri, yaşlılarda iş yarama duygusunun gelişmesine sebep olmaktadır. Kimi yaşlılar belediyelerin açtığı sosyal yaşam merkezlerinde gönüllü olarak faaliyetlere katılabilmekte, resim, el işi ve satranç gibi alanlarda eğitim verebilmektedir. Bu eğitim, seminer ve atölye çalışmalarında hem gönüllü eğitici olabilen yaşlılar hem de dinleyici, öğrenci olarak yer alabilen yaşlılar toplumsal hayata aktif katılabilmektedirler. Evden çıkamayan kentte yaşayan yaşlılar bu merkezlerdeki sanatsal ve kültürel etkinlikler sayesinde haftanın belirli günlerinde de olsa evlerinden çıkabilmektedirler.

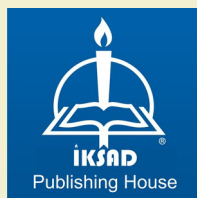
Yaşlılar için kuşaklararası iletişim yanında akranları ile iletişimde gerekmektedir. Bu merkezler aynı kuşaktan insanları bir araya getirdiğinden, yaşlılar burada akranları ile sohbet edebilme imkanına kavuşmaktadırlar. Bu merkezler yeni olmakla birlikte hızla yayılma potansiyeline sahiptir. Zira çalışma yapılan bir merkezde katılımcılardan birisi yakın gelecekte diğer bir ilçede de benzer bir merkezin açılacağını belirtmiştir. Bu merkezin açılması için kendilerinden görüş ve öneri alındığını söylemiştir.

KAYNAKÇA

- Arpacı, F. (2005) *Farklı Boyutlarıyla Yaşlılık*, Ankara: Türkiye İşçi Emeklileri Derneği Eğitim ve Kültür Yayınları
- Achenbaum, W. A., Weiland, S. & Haber, C. (1996) *Key Words in Sociocultural Gerontology*, New York: Springer Pub Co.
- Baran E., Bahar-Özvarış, Ş., (2012). Yaşlılık döneminde sağlığın geliştirilmesi (ed. D. Aslan ve M. Ertem) *Yaşlı Sağlığı: Sorun ve Çözümler*, Halk Sağlığı uzmanları derneği (HASUDER) yayınları no: 2012-1 1. Baskı Palme yayıncılık.
- Baran, A., G, Kurnaz, Z., (2013). Aktif Yaşlanma ve Yaşlılık Algısı, *VII. Ulusal Yaşlılık Kongresi*, 23-25 Mayıs 2013, Karabük.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013) *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Pegem Akademi.
- Canatan, A. (2016) Yaşlılıkta Sosyal İlişkiler ve Kuşaklar Arası Etkileşim, (Ed.) Ceylan H. *Yaşlılık Sosyolojisi*, Ankara: Nobel ss 139-157
- Cavlak, U. Ve Büker, N. (2003) Yaşlılık Sürecinde Fizyoterapi ve Rehabilitasyon, (Ed. Kalıncara, V.) *Yaşlılık Disiplinler Arası Yaklaşım, Sorunlar, Çözümler*, Ankara: Odak Yayın Dağıtım. s. 161-216.
- Ceylan, H., Ayar, M. ve Günel, Z. (2015) Küresel ve Yerel Perspektiften Yaşlılara Yönelik Sosyal Politikalar ve Uygulamalar, *İstanbul'da Yaşlanmak İstanbul'da Yaşlıların Mevcut Durum Araştırması*, (Ed.) Murat Şentürk ve Harun Ceylan, İstanbul, Açılım Kitap, 2015, s. 61–106.

- Cockerham, W. C. (1991) *This Aging Society*, Englewood Cliffs, N.J, Prentice Hall, 1991.
- Görgün-Baran, A. (2016) Yaşlılıkta Sosyal İzolasyon ve Yalnızlık, (Ed. Ceylan, H.) *Yaşlılık Sosyolojisi*, Ankara: Nobel s. 77-99
- Görgün-Baran, A. (2012) Aile ve Yaşlanma. İçinde A. Kasapoğlu ve N. Karkiner (Ed.), *Aile Sosyolojisi* (135-165). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Yayınları
- Kalınkara, V. (2011) *Temel Gerontoloji: Yaşlılık Bilimi*, Ankara, Nobel Yayın,
- Kalınkara, V., Arpacı, F. (2013) Yerinde Yaşlanma, VII. Ulusal Yaşlılık Kongresi, Karabük, 2013.
- Kalaycıoğlu, S. (2016) Yaşlılıkla Baş Etme ve Dirençlilik Stratejileri, (Ed. Ceylan H.) *Yaşlılık Sosyolojisi*, Ankara: Nobel ss. 157-167
- Kurtkapan, H. (2018). *Kentte Yaşlılık ve Yerel Yönetim Uygulamaları*, Ankara: Nobel
- Kurtkapan, H., (2018b). Aktif Yaşlılık ve Yerel Yönetim Uygulamaları: İstanbul Örneği . *Senex: Yaşlılık Çalışmaları Dergisi*, 2, s. 38-52.
- Moody, H., R. & Sasser, J. R. (2012). *Aging: Concepts and Controversies*, 7th ed. Los Angeles, Sage,
- Powell, J., L. (2006) *Social Theory and Aging*. Lanham, Rowman & Littlefield Publishers,
- Şentürk, M. ve Turan, B. (2015) Aile Dostu Kentler Etüt Araştırması Giriş, *Aile Dostu Kentler Etüt Araştırması*, (Ed.) Murat Şentürk, Ankara, T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2015, s. 20–27.

- Turner, B., S. (2011) *Tıbbi Güç ve Toplumsal Bilgi*, Çev. Ümit Tatlıcan, İstanbul, Sentez Yayıncılık.
- TÜİK, (Türkiye İstatistik Kurumu), (2018). İstatistiklerle Yaşlılar 2017, <http://www.tuik.gov.tr> Ankara, erişim: 15 Mart 2018.
- UN, (2013). *World Population Ageing*, <http://www.un.org/en/WorldPopulationAgeing2013.pdf> s. xii, erişim: 22.09.2014.
- UNDESA, (2015). *World Population Ageing, 2015*, (Çevrimiçi) http://www.un.org/en/development/desa/population/publications/pdf/ageing/WPA2015_Report.pdf, erişim: 2 Ocak 2017.
- Victor, C., R. (2005). *The Social Context of Ageing*, New York, Routledge,
- Weeks, J., R. (1984) *Aging, Concepts And Social Issues*. Belmont, Calif, Wadsworth.
- Yalçın Y., (2013). Aktif ve Sağlıklı Yaşlanmada Medyanın Rolü Üzerine Bir değerlendirme, *VII. Ulusal Yaşlılık Kongresi*, 23-25 Mayıs 2013, Karabük.

978-605-7875-29-7